

Co to jest odczyn poszczepienny?

U niektórych osób po podaniu szczepionki możemy spodziewać się reakcji odczynowej - czyli nadmiernej, ale naturalnej i nie prowadzącej do zaburzeń stanu zdrowia. Reakcja ta jest odpowiedzią układu odpornościowego na składniki szczepionki, która może się przejawiać m.in. obrzękiem, bolesnością, zaczerwienieniem w miejscu wktucia lub odczynem typowym dla danej szczepionki.

Co to jest niepożądany odczyn poszczepienny?

Niepożądany odczyn poszczepienny (NOP) definiujemy jako każde zaburzenie stanu zdrowia związane ze szczepieniem, które wystąpiło w okresie 4 tygodni po podaniu szczepionki. Wyjątek stanowią NOP po szczepieniu przeciw gruźlicy, w których kryterium czasowe jest dłuższe.

Jak wyglądają typowe NOP?

Jeżeli w ciągu kilku dni po szczepieniu u dziecka występuje:

- gorączka (powyżej 38°C),
- wysypka,
- trudności z oddychaniem,
- kilkugodzinny, nieutulony płacz,
- bolesny obrzęk i zaczerwienienie w miejscu wstrzyknięcia,
- inny, niepokojący objaw.

Lekarz po zbadaniu dziecka stwierdza, bądź wyklucza możliwy związek powyższych objawów ze szczepieniem.

Od czego zależy pojawienie się NOP?

NOP są wynikiem:

- Zbiegu okoliczności - problemów zdrowotnych przypadkowo występujących w tym samym czasie co szczepienie;

- Indywidualnej reakcji organizmu osoby szczepionej na podanie szczepionki;
- Nieprawidłowej techniki wykonania szczepienia;
- Wady szczepionki wynikającej ze złego przechowywania.

Pamiętaj, że...

Ważne znaczenie dla zminimalizowania ryzyka wystąpienia NOP ma właściwa kwalifikacja do szczepienia przez lekarza oraz wykluczenie przeciwwskazań do szczepienia i uwzględnienie środków ostrożności.

Jak często NOP występują w Polsce?

- Jeden NOP występuje średnio raz na 10 000 podanych dawek szczepionki;
- Populacja poddawana szczepieniom w Polsce jest liczna dlatego każdego roku rejestrowanych jest 2 000- 3 000 NOP;
- Częstość występowania NOP zależy od rodzaju szczepionki,
- ciężkie NOP występują niezwykle rzadko;
- W ciągu ostatnich 20 lat nie odnotowano zgonu związanego przyczynowo ze szczepieniem;
- W 2016 roku stwierdzono łącznie 2341 NOP, w tym trzy przypadki NOP ciężkich. 2231 przypadków to reakcje miejscowe w miejscu wktucia oraz inne: niewielkie zaczerwienienie, obrzęk, ból, które ustąpiły po 2-3 do 7 dniach.

Przykłady częstości występowania NOP:

- Reakcje miejscowe po podaniu szczepionki MMR (przeciw odrze, śwince i różyczce) występują z częstością 1 na 10 podanych dawek;
- Drgawki gorączkowe występują z częstością 1 na 2 250 podanych dawek szczepionki DTP (przeciw błonicy, tężcowi i krztuśca) oraz 1

na 20 000 podanych dawek szczepionki DTaP (przeciw błonicy, tężcowi i krztuścowi z bezkomórkowym składnikiem krztuśca);

- Ciężki NOP jakim jest reakcja anafilaktyczna występuje u 1-3 osób na 1 000 000 podanych dawek szczepionki.

Skąd wiemy że szczepionka wywołała NOP?

Aby ustalić czy podanie szczepionki wywołało NOP, musimy dowieść związku przyczynowego pomiędzy podaniem szczepionki a wystąpieniem danego zaburzenia zdrowia. Lekarz, po zgłoszeniu się pacjenta, podejrzewa lub rozpoznaje takie zdarzenie i zgłasza do odpowiedniego urzędu. Najczęściej zgłasza się podejrzenia na podstawie powiązania czasowego. Są też dostępne zestawienia typowych NOP oraz kryteria na podstawie których lekarz powinien je rozpoznać. Każdy zgłoszony NOP jest analizowany i kwalifikowany na podstawie kryteriów opracowanych przez ekspertów. Zgłoszenia są gromadzone, rejestrowane, weryfikowane i analizowane w Zakładzie Epidemiologii NIZP-PZH. Wyniki analiz są udostępniane w [Biuletynie Szczepienia Ochronne](#).

Kto i w jaki sposób może zgłosić NOP?

- Każdy lekarz powinien zgłosić podejrzenie NOP po wypełnieniu formularza zgłoszenia i przekazaniu go do Inspekcji Sanitarnej,
- Każdy zainteresowany może zgłosić podejrzenie NOP za pośrednictwem strony internetowej [Urzędu Rejestracji Produktów Leczniczych, Wyrobów Medycznych i Produktów Biobójczych](#).

Gdzie można znaleźć informacje o możliwych NOP po podaniu określonej szczepionki?

Informacje o rodzaju oraz częstości występowania NOP można znaleźć w ulotce dołączonej do opakowania danej szczepionki oraz w Charakterystyce Produktu Leczniczego (ChPL). Informacje te wynikają z przeprowadzonych przedrejestracyjnych i porejestracyjnych badań klinicznych oraz monitorowania występowania NOP w czasie gdy szczepionka jest dostępna na rynku.

Informacje dotyczące NOP zgłoszonych przez lekarzy w Polsce można znaleźć na stronie internetowej NIZP-PZH w [Biuletynie Szczepienia Ochronne](#), np. informacje za 2016 rok znajdują się na [stronach 93-100 tego biuletynu](#).

Zapytaj lekarza:

- Jakie niepożądane odczyny poszczepienne mogą wystąpić po określonej szczepionce?
- Jak powinieneś reagować po wystąpieniu NOP (np. gorączki)?

Pamiętaj, że...

- O każdej nietypowej reakcji po szczepieniu należy poinformować lekarza;
- Większość objawów chorobowych występujących po podaniu szczepionki jest tylko zbieżnością czasową i nie ma związku przyczynowego ze szczepieniem;
- Wystąpienie większości niepożądanych odczynów poszczepiennych (NOP) nie jest przeciwwskazaniem do kolejnych szczepień.